Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 26, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 30. decembra (December), 1927. Subscription $6.00 yearly

ŠTEV.—NUMBER 306

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

UNIVERSITY OF ILLINOIS

Sodnijska prepoved ni omajala rudarjev

Rositerski rudarji so jih vajeni. —Stavkarji dele po bratsko podporo med seboj.

Pittsburgh, Pa. — Sodnijska prepoved, ki jo je izdal sodnik Langham proti rudarjem v Rossiterju in ki prepoveduje piketiranje in podpiranje rudarjev, otežkočuje boj rudarjev za človeške razmere, ni ga pa odpravila.

Sodnijske pepovedi niso nikdar veliko pomenile za rudarje v tem okolišču. Ko so premogovni podjetniki pričeli odpirati premogovnike v Rossiterju in njegovem okolišču, so izposlovali sodnijske prepovedi, ki so rudarjem prepovedovale, da ne smejo vstopiti v neunijska sela in poizkusiti organizirati neorganiziranih rudarjev. Rudarji v Rossiterju in bližnjih premogovnikih so se zbrali in so odkorakali v številu pet sto v bližnja sela in povzročili, da so rudarji pustili delo.

Premogovnik Francis, ki je nasproti Rossiterja, so organizirali rudarji iz Rossiterja in danes dele svojo borno podporo z njimi.

Ogrska cerkev je igrala veliko vlogo v tej stavki. Ob šestih zjutraj je zapel zvon v cerkvenem stolpu. Ob četrt na sedem je bilo že zbranih okoli tri sto rudarjev, njih žen in otrok. Takrat so zapeli. To je bil tudi čas, ko so prihajali stavkokazi. To se je zgodilo tudi popoldne ob štirih. Ako so stavkokazi prihajali počasi iz premogovnika, so rudarji tudi peli dolgo časa, dokler ni zadnji stavkokaz prišel iz premogovnika.

Drugi dan so aretirali 36 pevcev. Načelnik oddelka državne policije je prišel k mlademu tajniku rudarske lokalne organizacije in zahteval od njega, da preneha petje. Mladi tajnik je pa načelniku odgovoril: "V teh hudih in slabih časih potrebujemo vero, da nas tolaži."

Kasneje je prišla sodnijska prepoved. Stavkokazi so lahko vse prenesli, niso pa mogli slišati petja stavkujočih rudarjev, njih žen in otrok.

Ko se je vršila obravnava pred sodiščem zaradi sodnijske prepovedi, je kompanijski odvetnik naštel pesmi, ki jih ne prenesejo stavkokazi. Ena izmed teh pričenja "Mi zmagujemo," druga "Zmaga je odvisna od vas" itd.

Najbolj je pa pretresla stavkokaze znana ameriška himna "Nearer My God to Thee." Ta je baje tako učinkovala nanje, da so se kar tresli, posebno takrat, kadar so odhajali v premogovnik. Bila je seveda pogrebnica.

Stavkokazi so sedeli okoli uhoda v premogovnik in čakali, da se spuste v njega, nakrat je po hribu zadonela pogrebnica. Takrat so se stavkokazi spominjali svojih tovarišev, ki so jih nesli ven iz premogovnika pobite od skalovja in krvave. Ob takih trenotkih se je več stavkokazov obrnilo in se pridružilo stavkajem. Za to je kompanija imela to pogrebnico posebno na piki.

Bolivija naložila prisilno posojilo bogatinom.

La Paz, Bolivija, 29. dec. — Bolivijanska vlada je odredila obvezno posojilo v vsoti 12 milijonov bolivijanov ($4,668,000), ki ga morajo dati vsi vodilni kapitalisti. Največjo vsoto — štiri milijone — mora dati Simon I. Patino, kralj pločevine.

Sodnik se je ustrelil.

Indianapolis, Ind. — Tukajšnji mestni sodni Fred McAllister, star 52 let, si je v sredo končal življenje s kroglo iz revolverja. Za vzrok navajajo finančne težkoče.

Nove aretacije coloradskih stavkarjev

Civilni "čuječniki" ugrabili čez sto rudarjev v dveh navalih v Trinidadu.

Denver, Colo. — Meščanski "čuječni odbor," ki se je organiziral v Trinidadu, je v sredo izvršil dva navala na glavni stan organizacije I. W. W. v omenjenem kraju. V unijski dvorani je bilo čez sto stavkujočih rudarjev in vsi so bili aretirani. Naval je bil izvršen na pretvezo lokalnega zdravstvenega komisarja, ki je dejal, da rudarji krše postavo, ker spe v dvorani. Aretirane rudarje so stlačili v celice okrajne ječe.

Lindberghova turneja po Centralni Ameriki

Dospel je v glavno mesto Guatemale v šestih urah. Od tam v Honduras, in ko obleti vso Centralno Ameriko, se vrne na Kubo.

Guatemala City, 29. dec. — Charles A. Lindbergh, ameriški "poslanik dobre volje," ki je dosegel tak uspeh v Mehiki, zdaj žanje nove lovorike v republikah Centralne Amerike. Včeraj je dospel v Guatemala City, glavno mesto republike Gvatemale. Polet je bil izvršen v šest in pol ure; daljava od Mexico Cityja znaša 675 milj. Lindbergh je letel preko visokih in divjih gorskih grebenov in džunglov brez najmanjše nezgode.

Sprejem v Gvatemali je bil sijajen; skoraj vse prebivalstvo mesta je bilo na letališču in predsednik republike Lazaro Chacon mu je prvi stisnil roko. Charles ostane tukaj dva dni, nakar poleti v Honduras. V programu svoje zračne turneje ima vsa glavna mesta centralnoameriških republik do Paname in morda obišče tudi Kolumbijo ter Venezuelo v Južni Ameriki, nato se vrne preko Karibeanskega morja na Kubo.

Istočasno, ko je Lindbergh zapustil Mexico City, je njegova mati odpotovala po zraku nazaj proti domu. V sredo zvečer je že bila v Texasu.

RUSKI MOŽGANSKI PANTEON SHRANI MOŽGANE USTANOVITELJA.

Moskva, 28. dec. — Možganski panteon, ki ga je ustanovil profesor Vladimir Bechtereff, znani ruski psihiatrist, v namene študiranja izvora talentov in ženijev, bo sedaj dobil v svojo posest možgane svojega ustanovitelja.

Znameniti znanstvenik, ki je posvetil veliko časa organiziranju možganskega panteona, je umrl po kratki bolezni pretečeno soboto.

Zbirka možganov znamenitih mož šteje sedaj možgane Antona Rubensteina, slavnega pianista in skladatelja, Dmitrija Mendeleffa, kemista, kateremu so njegova dela o periodičnem zakonu prinesla svetovno slavo, in Aleksandra Kohnija, pisatelja, jurista in člana Znanstvene akademije, ki je umrl v septembru t. l.

OGENJ V KLAVNICI.

Zgorelo je skoraj dva tisoč prašičev.

East St. Louis, Ill.—V klavniških živinskih stajah je nastal ogenj, ki se je razširil v velik požar. Požar je upepelil tudi hleve za prašiče, v katerih je bilo 1,800 prašičev.

Velika brezposelnost med šumarji na zapadu

Produkcija v lesnih tovarnah in na žagah je skoraj znižana za polovico.

Portland, Ore.—V državah Oregon in Washington je velika brezposelnost med šumskimi in lesnimi delavci. List, ki ga izdaja kompanijska unija, izjavlja in priznava, da je veliko ljudi v vsakem distriktu brez dela.

Glede portlandskega distrikta pravi ta list, da je veliko brezposelnih delavcev, ki so delali na prostem prišlo v Portland, ker je delo zunaj ponehalo. Na žagah in v šumskih taboriščih sprejemajo in odslovljajo prav malo delavcev. Delavce, ki delajo na železniških progah, odslavljajo. Na pomolih je delo pod normalo.

V Seattlu je število brezposelnih delavcev veliko. Nekatera lesna podjetja nameravajo ustaviti delo. Na pomolu je malo dela.

Na žagah v državah Washington, Oregon in Idaho se je produkcija znižala za polovico. Na nekaterih žagah so delo popolnoma ustavili. Ravnotako je na zapadu od Cascadesa in Ugenesa, Ore., Hoquiama, Aberdeena, Tacome in Spokane. Delavci na zapadu trpe zaradi depresije kot na vzhodu.

RAZSTAVA SLIK V ART INSTITUTU.

Večina slik podaja scene iz evropskih mest in pokrajin.

Chicago. — V torek je bila v čikaškem Art institutu otvorjena zimska slikarska razstava. Glavne izmed slik v razstavi so delo Oliver D. Groverja, ki kažejo scene iz inozemstva, posebno iz Benetk, z znamenitimi gondolami in kanali.

Rus Boris Anisfield ima razstavno sobo napolnjeno z mističnimi slikami, nekatere izmed njih so simbolične. Drugi ruski slikar Sergij Sudaykin se odlikuje z briljantnimi barvami, predstavljajoče živo domišljijo. Veliko je tudi slik iz Nemčije, ki kažejo razvoj sodobne nemške umetnosti.

Ernest Blumenshein ima bogato izložbo slik, ki so vzete iz življenja Indijancev v Novi Mehiki.

Razstavljena so kiparska dela Alfeo Faggija. Nekatera izmed njih so očarljiva, posebno kip "Mati in dete".

Ta razstava bo odprta do 31. januarja.

DOSLUŽENI VOJAKI ZADNJE VOJNE IMAJO ČAS DO 31. DECEMBRA.

S tem dnem poteče rok za bonus.

Chicago, Ill.—Veterani svetovne vojne imajo čas samo še do 31. decembra do polnoči vložiti zahtevo za izplačilo veteranskega bonusa. Aplikacije ne bodo več sprejete po Novem letu. Aplikacije se dobe na postajah za novince.

Roka izvaja "etrovalovno" godbo.

New York. — Leon Teremin, mladi profesor na fizikotehničnem institutu v Leningradu, je te dni dospel v Ameriko z novim godbenim aparatom, ki ga je sam iznašel. Teremin je svojo iznajdbo demonstriral zadnji pondeljek v hotelu Baltimore. Postavil se je pred aparat, ki je podoben modificiranemu radiotransmitorju in mahnil z desnico sem in tja. Takoj so prišli iz aparata zvoki, ki so padali ali se dvigali kakor se je premikala roka. Teremin je razložil, da godba prihaja iz zraka, pravzaprav iz "etrovnih valov," ki jih dela roka. Teremin pojde tudi v Chicago, kjer bo nadaljeval demonstracije svoje zanimive iznajdbe.

ŽELEZNIŠKI KURJAČI DOBILI POVIŠEK

Kurjači so zahtevali dolar povišanja na dan.—Priznanih jim je pa bilo le 35 centov.

Denver, Colo.—Razsodišče za kurjače na zapadnih železnicah je izreklo, da se poviša dnevna mezda za kurjače potniških vlakev za trideset centov na dan, za druge kurjače pa za 35 centov. Razsodišče se je dne 5. decembra razšlo, češ, da se ne more zediniti. Organizacija kurjačev je posegla v zadevo in zahtevala, da razsodišče mora podati svoj izrek, pa naj bo že kakeršnikoli.

Kurjači so zahtevali, da se mezda poviša za dolar na dan. Dasiravno niso kurjači dosegli, kar so zahtevali, vseeno smatrajo povišanje za zmago, kajti železniški ravnatelji so želeli, da se razsodišče ne snide več. Prizadetih je okoli 50,000 kurjačev in drugih pomožnih delavcev.

Zastopniki železniških družb so menili, da kurjači ne bodo sprejeli izreka razsodišča. Značilno je, da je Sinsheimer, kalifornijski bankir, predlagal, da bi se mezda morala povišati od 35 do 45 centov na dan. Da pride do sporazuma, je glasoval za nižje mezdno povišanje.

Odbor za pogajanja je odredil, da se mora razsodišče zopet zbrati k zasedanju in podati izrek. To je pomagalo.

FANATIKI IMAJO TUDI SVOJE VESELJE.

Na dan osme obletnice Volsteadovega zakona bodo zvonili po cerkvah.

Westerville, Ohio.—Ameriška protisalunska liga bo praznovala osmo obletnico Volsteadovega zakona na poseben način. Na ta dan namerava proglasiti Volsteadov zakon kot novo izjavo neodvisnosti, ker je ta zakon po njenem mnenju "izredno koristen."

Slavnost se bo praznovala na ta način, da bodo v 25,000 raznih protestantovskih cerkva peli zvonovi. To se bo zgodilo dne 16. novembra opoldne. Zvonovi bodo zvonili skozi osem minut, to je za vsako leto po eno minuto.

Zdaj je treba, da še mokrači ta dan proglase za dan narodne žalosti in komedija bo dovršena. Če bi se fanatiki zavedali, kako so smešni pred razumništvom vsega sveta, bi potresli svoje glave s pepelom in molili kes, govore v krogih ljudi, ki se niso skregali z zdravo človeško pametjo.

Načrt novega cestnega sistema v Chicagu.

Chicago. — Župan Thompson je v sredo poročal, da mestni inženirji, ki so pod njegovo direkcijo, izdelujejo načrt novega uličnega sistema, ki ima rešiti problem sedanje gneče na cestah. V načrtu so dvokrovne ulice. Spodnje ulice, odprte na vrhu, bodo za električne železnice in lahke avtomobile, gornje ulice pa za truke in druga počasna vozila. Hodniki za pasante bodo ob straneh obeh krovov in na križiščih bodo hodniki zgrajeni v obliki mostov, tako da ne pridejo pasanti nikjer v dotiko z avti in vlaki. Stroški tega sistema se pokrijejo s posebnimi davki, ki se raztegnejo za dvajset let.

Umor in samomor.

Columbus, O., 29. dec. — John Terramo je v sredo ustrelil svojo ženo. Predno je izvršil umor, je objel svoje otroke. Par minut pozneje si je pognal kroglo v srce.

Nesreče v industriji na Francoskem se množe

Od leta 1912 so se pomnožile za osemdeset odstotkov.—Priporoča se pomnožitev števila nadzornikov.

Pariz, Francija.—Nesreče v industriji na Francoskem so se pomnožile od leta 1912 za osemdeset odstotkov. Izkoriščanje delavcev postaja tudi na Francoskem intenzivnejše in človeško življenje je vedno manj vredno, kolikor se spopolnjuje industrijska produkcija. Zato je splošni delavski svet priporočil, da se število tovarniških nadzornikov poviša. V delavski splošni svet so izvoljeni podjetniki in delavci.

Dalje je ta svet priporočil, da v vsaki tovarni leži knjiga, v katero lahko vsak delavec zapiše svoje misli, kako se doseže večja in boljša zaščita delavcev proti nevarnostim, ki ogrožajo delavce v tovarnah.

Tudi v Čehoslovakiji nimajo preveč tovarniških nadzornikov. Tudi v tej državi pride na vsakih 9,160 delavcev en nadzornik.

Velika Britanija nima veliko nesreč v industriji, dasiravno je zelo razvita v industriji. V letu 1926 je ponesrečilo vseh delavcev 140,000. Tu je vštetih tudi osem sto smrtnih nesreč.

Prohibicija napolnila vse zvezne ječe

Kongres mora doveliti gradnjo novih ječ!

Washington, D. C. — Prosperiteta ni samo v industrijah, bankah in na farmah, marveč tudi v zveznih ječah. Vse ječe so polne ljudi, in prišla je potreba, da zvezna vlada poveča sedanje ječe in zgradi nove. Uradni krogi ne taje, da je prohibicija največ pripomogla k napredku prebivalstva v ječah; ker pa ni upanja, da bi bilo prohibicije tako kmalu konec, je treba skrbeti, da ne zmanjka zaporov za državljane.

V deželi so tri zvezne jetnišnice, ki imajo skupaj 3778 celic, toda v teh je danes stlačenih 7,371 grešnikov — več kot dva na celico. Poleg tega je preko 11,000 zveznih jetnikov v državnih in okrajnih ječah, katere si je morala zvezna vlada izposoditi, ker nima dovolj svojih prostorov. V letu 1927 je bilo 13,617 oseb obsojenih v zapor radi kršitve Volsteadovega zakona; povprečno je vsak grešnik dobil 139 dni zapora.

Kongres bo torej pozvan še te dni, da dovoli nekaj milijonov dolarjev za gradnjo novih, velikih ječ, ki so silno potrebne za svobodne državljane ameriške.

UMORIL MOŽA, DA PREPREČI SPRAVO.

Chicago. — Joseph Sparacello je stanoval pri George Lamperakosu, lastniku restavracije na vogalu Wood in Lake ceste. Lamperakosova žena, ki je živela več mesecev ločena od moža, se je v sredo vračala na njegov dom, da se spravi z njim. To je pa ujezilo Sparacella, pa je začel prepir z Lamperakosom, kateremu je sledilo streljanje, v katerem je bil Lamperakos ubit. Nato je morilec vrgel ubitega na cesto in pobegnil z neko Bessie Smith, ki je prisostvovala streljanju. Predno je morilec pobegnil, je šel še v svojo sobo in uničil vsa pisma, listine in fotografije, da uniči sled za seboj.

Velik požar uničil trgovino.

New York. — Velik požar je v četrtek zjutraj uničil 8-nadstropno poslopje Butler Bros. v New Yorku. Ogenj je nastal v pritličju in se hitro razširil na druga nadstropja. Škoda je velika.

POLJSKA SOCIALISTIČNA STRANKA PROTI VOJNI

Stranka izreka svoje simpatije litvinski demokraciji, bojujoči se proti militaristični diktaturi.—Izreka se proti vojni in obsoja propagando pustolovcev.

Curih, Švica.—Poljski socialistični list "Robotnik" z dne 23. decembra tega leta je priobčil resolucijo, ki pokazuje, da je delo socialistične stranke precej pripomoglo, da je polegel vojni "šunder," ki naj bi zapletel Poljsko in Litvo v vojno. Ta resolucija se glasi:

"Centralna eksekutiva je vzela na znanje poročilo strankine eksekutive glede korakov, ki so bili podvzeti glede poljsko-litvinskega vprašanja. Centralna eksekutiva izreka v imenu poljske socialistične stranke najtoplejšo simpatijo litvinski demokraciji, ki se bojuje proti vojaški diktaturi Woldemarasa in Plachawiczlusa. Obenem izjavlja svoje prepričanje, da litvinski delavci izvojujejo odločilno zmago."

Obenem izjavlja centralna eksekutiva sledeče:

"V sporazumu z resolucijami raznih strankinih kongresov in konferenc, ki so se izjavili proti izravnanju mednarodnih sporov z vojnimi sredstvi, naglaša poljska socialistična stranka svoje stališče proti reševanju poljsko-litvinskega spora z orožjem, kakor tudi proti oboroženi intervenciji Poljske v domače litvinske zadeve. Poljska socialistična stranka smatra, da je edino pravilen namen poljskega državništva, da se med obema deželama odpravi vojno stanje, ki je po nazoru litvinske vlade obstojalo nekaj let in se ustanove diplomatični in gospodarski stiki med obema deželama. Na ta način bo izvršeno največje delo v prid splošnega miru.

"Poljska socialistična stranka absolutno obsoja propagando pustolovcev, ki skušajo javno mnenje spreobrniti v vojno razpoloženje, in propagando malih neodgovornih skupin, katerim načelujejo v obmejnih distriktih zemljiščni posestniki, ki stavijo svoje egoistične interese nad državne. Centralna eksekutiva apelira na strankine organizacije in na ves delavski razred, da se vpira taki propagandi."

NA DELAVCE PREŽE POVSOD NEVARNOSTI.

Oder se je podrl. — Dva delavca poškodovana.—Eden je podlegel poškodbam kmalu po prihodu v bolnišnico.

Chicago, Ill. — Železostavbinska delavca E. Erickson in Edward Anderson sta popravljala jekleno ograjo nadulične železnice na Van Burenovi cesti. Stala sta na odru, kakšnih dvajset čevljev od tal, ko je oder brez vsakega svarilnega znamenja odnehal in se sesedel. Delavca sta padla na ulico. Oba so prepeljali v bolnišnico.

E. Erickson je takoj umrl, ko so ga oddali v bolnišnico. Edward Anderson si je pa zlomil roko in nogo.

Povodnji v Angliji in Franciji.

London, 29. dec. — Anglija, katero so sneženi viharji zadnji teden pokrili s tako debelim snegom, kakršnega že ni bilo 50 let, je zdaj dobila toplo vreme in sneg se je začel tajati. To pa je prineslo silno nevarnost povodnji. Reka Thames zelo narašča in nekateri kraji so že pod vodo. — Enaka situacija je v Franciji, kjer je že sedem oseb utonilo. Vse reke v severni Franciji in Belgiji naraščajo in se razlivajo po nižinah.

S kongresa znanstvenikov

Genetik napoveduje nadčloveka, katerega se ne prime nobena bolezen in ki bo imel poljubno velikost.

Nashville, Tenn. — Dr. Clarence C. Little, predsednik michiganske univerze in znani genetik, je na letnem zborovanju Ameriške asociacije za povzdigo znanosti napovedal nov človeški rod, ki bo prost vsake bolezni in nakaze. Govornik je dejal, da je pot do bodočih "nadljudi" že odprta. V teku so mnogi genetični eksperimenti in splošna zahteva je, da veda omeji in kontrolira človeške nestvore.

Raziskovanja in poskusi zadnjih par let so pokazali, da bo prejalialej mogoče znanstveno ugotoviti vzroke fizičnih in mentalnih defektov, nakar bodo rešeni problemi človeških slabičev. Znanstvena vzgoja pred in po rojstvu ustvari ljudi, katerih se ne prime nobena bolezen, ki bodo zrastli do poljubne velikosti, ki bodo poljubno rodovitni ali sterilni in katerim se že v naprej določi stopnja mentalnosti. Nadalje bo možno kontrolirati razmerje med spoloma in zatreti že v semenu vse neljube mentalne podedovalnosti.

Dr. R. Bennett Bean, profesor anatomije na virginijski univerzi, je poročal, da največji ljudje so mogoči v zmernem podnebju. V centralni Afriki in drugih teritorijih na ekvatorju, kjer je najhujša vročina in najmanj živil, so najmanjši ljudje.

Profesor Knight Dunlap z Johns Hopkins univerze je pobijal teorijo, da se slabe navade utrdijo z neprestanim ponavljanjem istih. On je mnenja, da se take navade odpravijo, če jih človek prostovoljno in namenoma ponavlja. Na primer grizenje nohtov ali trebljenje nosa se lahko odpravi, če človek nekaj časa nalašč to dela z namenom, da se iznebi te navade. Dunlap je povedal, da je s to metodo odpravil nekatere svoje napake v pisavi.

Hickman prizna še en umor

Uradna izjava ogledn ika olajšuje fantov zločin. Deklica je umrla vsled strahu.

Los Angeles, Cal. — William E. Hickman je v sredo zvečer priznal jetničarjema ,da je pred enim letom pomagal pri umoru lekarnarja Ivy Thomasa v Pasadeni blizu Los Angelesa. Thomas je bil najden ustreljen na božični večer 1926. Vse iskanje morilca je bilo brez uspeha. Hickman je zdaj izpovedal, da sta on in Willoughby Hunt, mlad fant iz Alhambre, Cal., ubila Thomasa. Hunt je že aretiran.

Uradno poročilo okrajnega kirurga, drja. Fredericka Wagnerja, ki je preiskal razkosano truplo Parkerjeve deklice, je nekoliko olajšalo Hickmanov položaj. Wagner poroča, da je po vseh znamenjih, ki jih je našel na vratu deklice, umrla prej od strahu kakor od zadrgnenja z brisačo. Hickman je izpovedal, da je deklico zadavil z brisačo, hakar je njeno truplo razsekal v kopalnici. Dr. Wagner je mnenja, da je otrok umrl takoj čim se je zločinec dotaknil njenega vratu.

Požar v vojaškem skladišču.

Washington, D. C., 28. dec. — V vojaškem skladišču na Bolling polju blizu Washingtona je v torek popoldne izbruhnil požar, ki je uničil raznega blaga v vrednosti $500,000. V skladišču so bile shranjene vojaške uniforme in zrakoplovbne potrebščine. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $6.00 na leto, $3.00 na pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

133

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, ne vam se ustavi list.

STAVKA RUDARJEV V COLORADU ŠE TRAJA.

Najbolj kritičen trenotek je sedaj.

Tako je, kakor da se je kapitalistično dnevno časopisje dogovorilo. Vesti o stavki rudarjev so kar izginile čez noč iz kolon tega časopisja, kakor da je stavka izravnana. Le tupasem še kakšna vest zaide v to časopisje. Najbrž jo je načelnik tistega departmenta spregledal, v katerega področje je spadala, ko je list odhajal v stroj. Za to pa najbrž vest izgine v prihodnji dnevni nakladi in nastane molk, kot da se ni ničesar zgodilo na stavkovnem polju v Coloradu.

Kapitalistični dnevniki imajo zdaj na roki veliko gradiva, da krmijo z njim po senzaciji hlastajoče čitatelje. Hickmanov zločin v Los Angelesu, Cal., je za to časopisje pravi zlat rudnik, katerega črpajo na vse načine, tako da človeku, ki ni vajen šundromanov prihaja slabo in se mu obrača želodec, ako je primoran čitati protislovja, ki so jih zmašili skupaj šmokavzarji na tako neroden način, da misli, da so jih sestavili ljudje, ki imajo eno kolesce preveč ali pa premalo v glavi.

Stavka v Coloradu ni končana. Pred industrijsko komisijo se vrši zaslišanje o pritožbah rudarjev. Za premogovne kompanije je to zaslišanje zelo neprijetno. Najrajše bi videle, da bi ga sploh ne bilo. Pri tem zaslišanju se izve marsikatera resnica, ki kolje premogovne podjetnike v oči. To nam nekoliko pove, zakaj kapitalistično dnevno časopisje, ki je zelo gostobesedno o zločinu v Los Angelesu, nima prostora v svojih kolonah za poročanje o dogodkih pred industrijsko komisijo države Colorado.

Premogovni podjetniki so mislili, da bodo pred komisijo zadostovale njih izjave ali pa izjave njih odvetnikov, in da bo zaslišanje v nekaj dneh ali v enem tednu končano. Temu pa ni tako. Komisija je odredila, da se morajo nji od strani kompanij predložiti overovljene kopije o izplačilu mezde, dohodninskega davka in o ocenjeni vrednosti njih posestev. Komisija jim je dala trideset dni časa, da se kompanije preskrbe s potrebnimi kopijami in jih predlože komisiji. Zaslišanje se pa nadaljuje. To seveda ni kompanijam všeč.

Kratke vesti poročajo, da se policijski pogoni na stavkujoče rudarje še vedno prirejajo. Pri takih pogonih se aretirajo rudarji na debelo in brez vzroka. Policija jih obdrži v zaporih, ne da bi jih odvedla pred sodnika, da jih zasliši. Taki pogoni in aretacije imajo tudi svoj namen. To povedo protesti stavkarjev proti pogonom. Rudarji, ki so v zaporih, ne morejo nastopiti kot priče pred industrijsko komisijo, ako jim oblasti ne dovolijo, da so izpuščeni na svobodo pod poroštvom. Za rudarje pomeni taktika premogovnih gospodarjev oslabljenje njih blagajne, kajti sodnijska postopanja za oprostitev rudarjev po znani proceduri "habeas corpus" pa stanejo denar. Obenem taka taktika ovira tudi zaslišanje pred industrijsko komisijo v Denverju. Podjetnikom je pa veliko ležeče na tem, da se priče ne zaslišijo.

Vse to pokazuje, da je sedaj položaj za rudarje v Coloradu najbolj kritičen in da ravno sedaj potrebujejo največ podpore. Če komisija zasliši rudarje, bo morala prejalislej podati svoj izrek na podlagi dognanih faktov pred njo. Ako se podjetnikom posreči uspešno ovirati zaslišanje rudarjev, tedaj bodo pred komisijo le izpovedi kompanijskih podrepnikov in advokatov. V tem slučaju ni pričakovati ugodnega uspeha za rudarje. Da se kaj takega ne zgodi, potrebujejo rudarji v Coloradu finančno in moralno pomoč delavstva.

Kako policija postopa proti rudarjem, naj služi samo nekaj dogodkov v dokaz. Milica je aretirala Frank Palmerja, poročevalca Federaliziranega tiska, na shodu farmarjev in biznismanov v Longmontu. Odvedli so ga v zapor v Greeleyu. Proti njemu ni bilo dvignjene nobene obtožnice. Odvetnik Unije za ameriške civilne svobodščine je zanj uvedel proceduro, da se izpusti iz zapora.

J. B. Childs je bil izpuščen iz zapora v Walsenburgu, a je bil takoj aretiran, ko se je prikazal v dvorani organizacije I. W. W. Privedli so ga v Denver in tam je bil obsojen na devetdeset dni zapora zaradi "potepuštva." Proti obsodbi je bil vložen priziv.

Na glavnem stanu rudarske organizacije v Trinidadu je policija aretirala 63 oseb.

Te aretacije govore dosti razumljiv jezik, kaj premogovni gospodarji nameravajo doseči s temi nepostavnimi aretacijami.

VESTI IZ NASELBIN

Smrtna kosa.

Luzerne, Pa. — Ravno po enem letu mučne bolezni je dne 16. t. m. preminul moj brat Frank Hribar v starosti 40 let. To žalostno vest želim sporočiti vsem sorodnikom, prijateljem in znancem. Umrl je v državni bolnišnici v White Havenu, Pa. Pogreb se je vršil dne 19. decembra na pokopališče v Pringle Hillu, Pa.

Pokojni je bil zvesti član društva št. 204 SNPJ v Luzernu mnogo let. Zapušča v Ameriki ženo in petero nepreskrbljenih otrok v starosti od 15 mesecev do 14 let. V starem kraju zapušča 6 sester.

Kot brat pokojnega se na tem mestu najlepše zahvaljujem vsem, ki so ga obiskovali v njegovi težki bolezni v bolnici, in vsem, ki so nam pomagali pri mrtvaškem odru ter nas tolažili. Najlepša hvala društvu št. 204 SNPJ za krasni venec, kakor tudi družini Ofakovi. Najlepša hvala tudi vsem ostalim, ki so nam na kakršenkoli način pomogli in pokojnega spremili k večnemu počitku.

Počivaj v miru, dragi brat in lahka naj ti bo ameriška gruda. Ostal nam boš vedno v spominu. — Žalujoči ostali: Frančiška Hribar, soproga; Frank, John, Viktor, Ludwig in Frančiška, otroci, ter Joseph Hribar, brat.

V Luzernu, Pa., dne 23. dec. 1927.

Proti kričačem.

Elizabeth, N. J. — Imamo prav dobre agitatorje, kajne? 100% kričaških komunistov, klerikalcev, socialistov itd. To so takšni, ki obljubijo vse in podpišejo vse za denar in v slučaju delavske borbe za izboljšanje delavskih razmer bodo pustili delavce na cedilu in zbežali v druge kraje. Ne dajo pa nič, kadar je v resnici treba kaj dati ali pomagati vsaj indirektno. Tedaj rajši delujejo proti delavskim interesom in dajo $$$ največjemu nasprotniku delavstva — Rockefellerju in njegovim židovskim milijonarskim bratcem.

Pogovor treh delavcev: Prvi delavec, socialističnih idej, predlaga, da se denar organizacije naloži na delavsko banko. Drugi delavec in nečlan organizacije, komunist, protipredlaga in obenem tudi zakriči, da je denar že pobasal v bisago ta in ta delavski bankir. Tretji, delavski-klerikalski kričač, podpira komunistični protipredlog.

Drugi slični pogovor: Prvi delavec, komunist in klerikalec: "Ali bi vaji bila volja pomagati z majhno vsoto premogarskim stavkarjem, ki so v nujni potrebi, ker so jih neusmiljeni bankirski premogaraki židje vrgli ven iz stanovanj in jim dali mrzlo cesto, kot božično darilo, in sedaj potrebujejo denarne pomoči?" Napačen komunist, klerikalec ali socialist bo rekel: "Kje imaš dovoljenje za nabiranje?" Obenem bo rekel: "Naj da podporna organizacija SNPJ $50,000, jaz ne dam nič. Zakaj bi si drugi žepe flikali z mojim denarjem!"

Dokler bomo imeli takšnega prepričanja delavce med komunisti, socialisti in klerikalci, si pač ni potreba misliti na boljše čase.

Moja edina želja je, da bi v letu 1928 vse delavske mase politično se združile v eno in skupno delovale za izboljšanje delavstva vsega sveta. Kričači, kateri ne spadajo k nobeni politični delavski organizaciji, pa naj delujejo za izboljšanje delavstva in za združenje vsega delavstva ali pa naj bodo tiho, če nočejo, da bi si delavstvo opomoglo, da vsaj ne bodo škodovali dobrim in koristnim idejam za delavstvo. Srečno novo leto 1928 želim vsemu delavstvu! Pa da bi v resnici prišlo srečno tudi za delavstvo vsega sveta in ne samo za bogatine; da bi prišel čas, ko se bodo združili v eno politično organizacijo, ali pa bi vsaj toliko se razumeli da bi vsaj bolj skupno in složno nastopili proti največjim izkoriščevalcem delavstva. Edino z združenimi delavskimi močmi bi si pridobili boljše, življenje na tem svetu. Na drugi svet, ali nebesa, pa bi naj šli duhovniki in kapitalisti. Najbolje, da bi se enkrat poslalo tudi duhovnike in kapitaliste v pekel na tem svetu in sicer: v premogove rove, rudokope, železolivarne itd., da bi vsaj okusili kar učijo. De bi se vse to uresničilo, je treba da si v prihodnjem letu sežejo v roke vsi delavci. Voditelji, kateri želijo, da bi se delavci še nadalje sovražili in bili razdvojeni na šest političnih organizacij naj bi se jih vrglo iz stranke, ker največ so krivi kričači, da imamo toliko političnih organizacij. Kapitalisti se zadovoljno smejejo.

Dajmo si roke in bodimo za skupnost v prihodnjem letu 1928, ker drugače se lahko pripeti, da bomo tako daleč prišli, kot je sedaj v Italiji. Tudi v Coloradu in drugod, kjer so premogarji in drugi delavci na stavki, ni veliko bolje.

Z delavskim pozdravom!

— Andrew Sprogar.

Glas iz državnega sanatorija.

Hamburg, Pa. — Želim sporočiti rojakom, da sem v tukajšnjem državnem sanatoriju že 9 mesecev. Četudi je tukaj vseh vrst narodnosti bolnikov, sem sam Slovenec. Menda so Slovenci najbolj trden narod. Tukaj je bil 10 tednov Slovenec John Naglič, Notranjec kot jaz. On se nahaja sedaj v Johnstownu, Pa.. Zelo mi je dolg čas po njem, ker je bil tako družaben in kratkočasen. Veliko sva se pomenila o naših starih časih; kaj sva bila nekdaj in kaj sva sedaj.

Vprašal je zdravnika, kaj misli, če bo ozdravil ali ne? Zdravnik je dejal, da že 35 let zdravi jetične slučaje ter da je imel že nad 30 tisoč bolnikov pred seboj. Nato pa je dostavil, da mu naravnost pove, ker vidi, da je dovolj možaka, da ne bo dalj živel kot morda še 5 ali 6 mesecev. Če ima kaj urediti, je najbolje, da to stori pred tem časom. John se je zahvalil zdravniku, ter takoj nato ženo obvestil, da pride domov.

John je šel domov k svoji ženi in družini, od kjer mi večkrat piše. Kakor vse izgleda, se je zdravnik zelo zmotil. Tako so se motili tudi tisti, ki so nas učili, da je Bog neskončno usmiljen. Zakaj pa nam ne da zdravja sedaj, ko bi ga potrebovali, zakaj ga njemu ne da, da bi s svojo družino lepo živel. Toda kdo se briga za ubogega delavca! Krist je baje nekoč rekel jokajočim ženam: "Ne jokajte nad menoj, marveč jokajte nad vašimi otroci." To so vsi delavci sveta. Kje je tista ljubezen in ukaz, ki pravi: Ljubite svojega bližnjega kot samega sebe? Kaj pa delajo z družinami sedaj že 9 mesecev? Nič se jim ne smilijo, samo za velike mošnje denarja jim je. Kdaj pride prava civilizacija? Daleč smo še, da bi se vsi spoznali kaj smo, da bi delali skupno za dobrobit vsega delavstva sveta.

Nekoč so nas učili, da kar Bog stori vse prav stori. Toda kako neki mora dopuščati, da je na eni strani toliko trpljenja, na drugi pa velika izobilica vsega, medtem ko nimajo proletarske družine kaj jesti niti kaj obleči. Pa da je Bog neskončno usmiljen! Ako bi bil v resnici usmiljen, pa še neskončno, tedaj bi boljše poskrbel za svoje otroke, dal bi ljudem zdravje, pa četudi bi imeli živeti samo 5, 10 ali pa 100 let. Človek bi bil potem lahko vesel, da bi užival, dela bi mu ne bilo treba prositi kot sedaj, ker ga je za vse ljudi dovolj. Toda denar je pravi Bog. Ako ima človek denarja, tedaj je fajn možak, četudi je še bolj neumen. Če pa nima denarja, ga še pogledati ne marajo. Slabo so nas učili; samo o peklu in hudiču ter o Bogu. Boljše bi bilo, da bi nas učili v resnici koristne stvari. Toda kapitalizem ne dovoljuje tega in cerkve so v tesni zvezi z njim.

H koncu mojega dopisa: Želim vse glavnim uradnikom naše matere jednote srečno Novo leto in tudi vsem čitateljem Prosvete ter moji sestri tam v dalnjem Koloradu; dalje moji sestri in bratu v Washington državi in družinam: sestri v White Valleyju, Pa., in njeni družini ter vsem ostalim sorodnikom in znancem! Naši jednoti pa želim veliko napredka v letu 1928, da bi vse sovražnike odbila, kot jih je dosedaj! — Matt Bole.

Silvestrova zabava kluba št. 1 v Chicagu.

Chicago, Ill. — Kot vsako leto na Silvestrov večer dne 31. decembra, bo imel klub št. 1 JSZ tudi letos Silvestrovo zabavo, ki bo v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Prične se ob 8. zvečer.

O polnoči bosta izvajani dve živi sliki. Na dosedanjih Silvestrovih zabavah smo navadno uprizorili kako igro, prirejeno za ta večer, letos pa bomo imeli žive slike. Prva bo predstavljala starca Čas (staro leto), Bedo, revne otroke, ki jih objema Beda, Zavajalca, Izkoriščevalca in delavce, ki klonejo pod silo svoje nevednosti in hlapčevstva.

V drugi bomo videli Bodočnost (Novo leto, ki enkrat nastopi za nas), Svobodo, ki jo hočemo doseči, delavce, ki nič več ne klonejo, ampak so samozavestni in ukažejo Bedi, starcu, preteklosti, Zavajalcu in Izkoriščevalcu, da odidejo. Obe sliki spremlja orkester. Prično se toliko pred polnočjo, da bosta končani ob 12. uri. Igral bo orkester "Zvonimir". Vstopnina je 75c za osebo.

Udeležba na naših Silvestrovih zabavah je bila običajno tolikšna, da sta bili obe dvorani SNPJ napolnjeni, in zabave je bilo dovolj za vse in vsakega. Bo jo tudi sedaj. Na svidenja v soboto 31. decembra.—P. O.

Novoletna veselica dr. št. 621.

Društvo "Svetovni mučeniki" št. 621 v Hill Coke, Pa., oz. Issabela, Pa., je sklenilo na svoji redni seji dne 11. dec., da priredi veselico na Novega leta, to bo dne 1. januarja, ki se bo obdržavala v korist društvene blagajne, ki je prazna.

Sobratje, Slovenci in Hrvatje, ne kuhajmo sovraštva eden proti drugemu in zavedajmo se, da je vseh nas dolžnost pomagati, da bo kakšen cent v društveni blagajni za slučaj potrebe. Pridite vsi! Apeliram na vas, da se zadržite mirno in dostojno. Ako je kakšen član SNPJ v sosednjih naselbinah, da simpatizira z nami in hoče pomagati naši blagajni, je uljudno vabljen in bo dobro došel.

Veselica se bo vršila v tajnikovih prostorih, 10 minut hoda od Issabele, na farmi pod imenom Smith farme. Igral bo rojak Stefanovič iz Crucibla, Pa.

Veselica se prične ob 12. opoldne in bo trajala do 12. ure v noči. Vsi pridite, da bomo zaplesali v sobratski ljubezni!

— Marko Červan, tajnik.

Smrt rojakinje.

Miners Mills, Pa. — Nemila smrt je pobrala iz naše srede Marijo Gale, rojena Šuštaršič, dne 7. decembra zjutraj. Sorodnikom, prijateljem in znancem želim tukaj sporočiti to žalostno vest.

Pokojna je bila doma iz Šent Vida nad Ljubljano. Pokopali smo jo dne 10. decembra na pokopališču v Berwicku, Pa. — Na tem mestu izrekam najlepšo zahvalo društvu št. 19, h kateremu je ona spadala več let. Tako tudi lepa hvala vsem, ki so darovali krasne vence in jo spremili k zadnjemu počitku.

Bila je 24 let v Ameriki. Tukaj na Berwicku, Pa., zapušča žalujočega soproga Johna Gale in dve nečakinji, Mary Stražar in Minko Šuštaršič. V stari domovini pa brata in sestro.

Draga teta, počivaj v miru in naj ti bo lahka ameriška zemlja. — Mary Stražar.

Krvave napoved konca sveta v letu 1928

"Sodnji dan" pride prihodnje poletje, toda vsega upanja še ni konec: nekaj sveta še ostane za stare grešnike!

Pariz, 29. dec. — Čujte in strmite, ljudje božji! Strmite in treslte se! — Prerokovanje v sv. pismu o sodnjem dnevu se izpolni v letu 1928. Natančno v tem letu. Zdaj ne bo več nobenega špasa kakor je bil vsa ta stoletja . . .

Profesor Pav, francoski zvezdogled in prerok, je včeraj napovedal konec sveta v prihodnjem poletju. Takrat pride "tisti dan in tista ura", ko se edinozveličavna cerkev preseli s tega sveta v nebesa — na svetu pa ostanejo sami grešniki.

Da, grešniki! Profesor Pav je dal nam grešnikom nekaj upanja. Konec sveta pride čez pol leta, ampak ves svet ne bo pokončan. Nekaj ga še ostane za nas grešnike . . .!

Kaj torej pravi profesor Pav?

Profesor Pav pravi: "Konec sveta prihaja, toda ves svet ne bo uničen. Neka neznana sila razstreli konstelacijo Leva in strašen pok bo slišati po vsem svetu. Množica zvezd se razleti in ploha razbitih zvezd zakrije nebo. Velikanski kos tujega sveta pade v plamenu na zemljo. To se zgodi ponoči v poletju leta 1928. Ko silni meteorit trešči na zemljo, se bo zemlja stresla in skočila iz tečajev, ampak odletela ne bo nikamor. Magnetična sila jo obdrži na mestu in kmalu se povrne v svoje tečaje. Ali posledice bodo strašne. Takoj zjutraj se razlije po vsem zmernem in vročem pasu mrzel val. Ljudje, kar ostane živih, bodo zmrzovali in vsa polja bodo uničena. Sneg in led pokrije zemljo, dasi bo poletje. Zgodi pa se se še nekaj. Morje se dvigne in zalije velike kose kontinentov, na drugih mestih se pa dvignejo novi kontinenti iz morja. Najbolj bo trpela zapadna stran sveta: Severna in Južna Amerika. (Gorje!) Več kot polovica Anglije se pogrezne. Francija izgubi velik del svoje površine. V srednji Evropi se pojavijo velika jezera. Na Atlantiku vstane nova celina, ki bo segala do Haitija. Azija ostane nedotaknjena, kajti njej je namenjeno, da postane gospodarica sveta. V momentu te katastrofe bo neki človek, ki je v tesni zvezi z Vatikanom, ubil papeža. Ta čin se izvrši v hipni blaznosti. Jaz ne morem povedati, če bo zemlja potem bližje ali dalj od solnca. Največ bo trpelo živalstvo; nekatere vrste živali izginejo popolnoma. Ko se pomiri natura, se bo nadaljevalo življenje. Ljudje, ki ostanejo, bodo modrejši in mehkejši. Temelji civilizacije ne bodo docela uničeni."

Tako se glasi krvava napoved. Ne pozabite torej na prihodnje poletje in veselite se, da nekaj ljudi le ostane, ki bodo potem modrejši . . .

Punt med verniki "Hiše Davidove."

Benton Harbor, Mich. — V verski občini "Hiše Davidove" je izbruhnila kriza. Povzročil jo je pokojni glavar občine, kralj Ben Purnell, ker ni hotel tretji dan po smrti vstati od mrtvih kakor je napovedal v življenju. Verniki zdaj pravijo, da jih je Ben varal in da je vera v neumrjočnost humbug. "Kraljica" Mary Purnell, Benova vdova, skuša potolažiti vernike, češ da naj počakajo, da Ben še lahko vstane od mrtvih. Občina ima okrog pet milijonov dolarjev premoženja, in kakor vse kaže, se bodo zdaj kavsali za to premoženje. Vse bi bilo dobro, če bi bil kralj Ben vstal od mrtvih; ker pa noče vstati, je zdaj hudič.

Škoda, povzročena po požarih, zmanjšana v tem letu za 20%.

Chicago. — Poročilo, ki ga je podal gasilni komisar A. W. Goodrich mestnemu svetu, kaže, da je škoda po požarih v tem letu manjša za 20% kot l. 1926.

V tem letu je bilo zgrajenih 7 novih gasilnih postaj.

Agitirajte za "Prosveto"!

BARIKADE

Morda je kateri kandidat v Collinswoodu . . .

Išče se 50 novih generaloy, ki bodo vodili novo revolucijo v Mehiki. Vsak aplikant mora imeti vero. Plača je dobra, dokler je general živ. Pojasnila daje škofovski ofic za notranje zadeve v San Antoniu, Tex.

*

Prijateljstvo po dolarju.

S prohibicijo je prišlo tudi tole: Če več plačaš, večji prijatelj si. Prijatelj pa si toliko časa, dokler kupuješ. Slabo znamenje.—F. Ž.

*

Krik zanikrnosti iz starega kraja!

Demokratsko "Jutro" v Ljubljani izdaja ob sobotah tedenski magazin "Življenje in svet." V tem magazinu z dne 10. decembra je članek z naslovom "Krik umirajočih iz Amerike." V članku je povedano, da 240,000 ameriških Slovencev tone v tujem morju. V isti številki je tudi slika poslopja S. N. P. J. v Chicagu, spodaj je pa zapisano: Slovenski narodni dom v Clevelandu.

Tako kričimo na obeh straneh . . .

*

"Božanska moč neba."

Na Štefanov dan (v Ameriki je bil takrat oficijelni božič) je bil potres v večnem mestu Rimu. Vse hiše in cerkve so se majale. S strehe cerkve sv. Karoline se je zrušila kamnita kroglica in padla naravnost na glavo mlademu duhovniku, ki je stal pred cerkvijo. Na "svetega očeta" in Mussolinija ni zaenkrat še nič padlo. Hvala Bogu!

*

Vetra je navadno dosti.

Tisto pertinentno vprašanje: "Na kateri strani bi bil A. S., če bi bila večina slovenskih delavcev na strani kompanij?" je vsekakor malo trd oreh za A. S. Ne smemo pa misliti, da se A. S. rona po vetru! Ne, ne!—Miha T.

*

Radio iz Sheboygana.

Cenjeni! Vaš radio, da je "Gladijator" umrl, ne odgovarja resnici. Situacija je sledeča: Gladijator se je šele zdaj streznil od brinjevca, katerega sta mu natočila Grdina in stara letina. Prijela ga je sveta jeza in vse zaostale številke izidejo zdaj po Novem letu.—Informator.

*

Lani je bil potres . . .

Predlagam, da "Barikade" redno poročajo o vremenu, pa tako kot je navada z novicami v slovenskih listih — za dva ali tri dni nazaj. Na primer: V Newburghu je bila predvčerajšnjim megla. To bo za Newburghčane novica, ker po navadi ne vidijo megle, kadar blodijo po njej.—Tomaž Vrečica.

*

Porodni posli.

Hej, hej, hej! — Džink, džink, džink! — Bumf, bumf, bumf! — Trara trara trararara! — Dobrodošlo, dobrodošlo, dobrodošlo novo leto, pozdravljeno!—

(Tak in enak hrup je potreben, ker drugače ne bi bilo novega leta — in prosim vas, kaj bi ljudje počeli, če ne bi bilo novega leta? Kaj bi počeli naši možje pratikarji?)

*

Pri nas so klavnice!

Ameriški filozofi že vedo, zakaj gredo zborovat v Chicago!

*

Tri limone v žepu.

Delavci so obdarovali kapitaliste z dividendami, kapitalisti pa delavce z voščili. Kdo je boljše volje?

Roparji ubili italijanskega konzula v Rusiji.

Odesa, 29. nov. — Skupina roparjev je včeraj napadla in ubila tukajšnjega italijanskega konzula Cezzia. Njegovo truplo so slekli do nagega in celo zlat zob so mu izbili iz čeljusti. Roparji so ušli.

Letalec, ločen od svoje žene, se je usmrtil.

Chicago. — Richard Cantin, star 35 let, čikaški trgovski letalec, se je v sredo usmrtil v New Yorku. Obup radi ločitve od svoje žene ga je pognal v smrt.

Vesti iz Jugoslavije

SLOVENSKIM RUDARJEM V SLOVENIJI GROZI ZOPET BREZPOSELNOST.

(Izvirno.)

Ljubljana, 5. dec. — Ni še še ...v polegla ona razburjenost ...ed slovenskimi rudarji, ki je ...stala leta 1926, ko je največ... rudarska družba v Sloveniji, ...rboveljska Premogokop... družba odpustila skoraj po...vico od svojih zaposlenih ru...arjev v Trbovljah, Hrastniku, ...gorju in drugod. Zopet se je ... razburjenost pojavila in to ...led tega, ker je omenjena ...užba omejila s 1. decembrom ...a dela v svojih rudokopih.

S slovenskim rudarjem v do...ovini postopajo prav tako, kot ...bil ničvredno blago, kot bi ...oral biti zgolj samo orodje ka...talistov. Nihče ne pomisli, kaj ...vse lahko pripeti, če zavlada ...Trbovljah, Zagorju ali ostalih ...dustrijskih krajih lakota po...ročena vsled brezposelnosti. ...a ubogega rudarja ne skrbi ne ...žava, ki bi to v prvi vrsti mo...la in ne privatni podjetniki, ...terim je samo pred očmi svoj ...običek, ki ga morajo dobiti na ...čun delovnega ljudstva.

S 1. decembrom je sedaj ...nevno nad dva tisoč sloven...kih rudarjev brez posla. Kriv...a temu leži, kakor se je infor...iral vaš dopisnik, v tem, ker ...e država razpisala novo licita...jo za dobavo premoga držav...im železnicam in s 1. decem...rom ustavila vse dobave od ...udnikov, tako da rudniki da...es ne sprejemajo nič več naro...il od svojega najboljšega in ...ajvečjega odjemalca—države.

Privatna naročila posamezni...ov so v primeri z onimi naro...ili države jako mala. Za to ni ...rav nič čudno, če je Trbovljaka ...remogokopna družba omejila ...delo v svojih rudnikih, ker so ...e tudi njena skladišča dovolj ...polna in dobro založena s pre...mogom. To rudniško podjetje ...edaj izjavlja, da je bilo prisi...jeno delo v rudnikih ustaviti. ...elajo še v Trbovljah, Zagorju, ...ajhenburgu in Laškem, ali v ...očevju in v Hrastniku je delo ...popolnoma ustavljeno, dokler ...lada zopet ne bo naročila pre...oga za svoje železnice pri Tr...oveljski premogokopni družbi.

Vsled delne obustave dela v ...udnikih je nastalo med rudarji ...silno razburjenje. Saj tudi ni ...uda. To omejevanje dela v ...udokopih se je pričelo baš na ...imo in pred prazniki in ljudje ...abijo denar, da si morejo ku...iti potrebne hrane in obleke. ...V rudarskih revirjih se vrše se...tanki med rudarji, ki prav za ...rav ne vedo, kaj da bi storili. ...Ta omejitev dela v rudnikih je ...prišla tako nepričakovano, da ni ...bil na njo nihče pripravljen. Tu...di pogajanja v Beogradu, ki se ...edaj vrše med železniško upra...vo in prometnim ministrom ter ...zastopniki Trboveljske premo...gokopne družbe gredo počasi. ...Država noče naročiti več premo...ga od TPD, ker zahteva ta druž...ba, da znaša njen profit visoke ...vsote. Državna uprava skuša ...omejiti svoje izdatke in hoče za ...to cenenega ponudnika za pre...mog. Privatni podjetniki trbo...veljske premogokopne družbe ...pa ne odnehajo in zahtevajo, da ...se proda njen premog po taki ...ceni, da bodo ja veliko profitira...li.

Ali oba dva činitelja, to je ...država in še v večji meri pre...mogokopna družba, ki je seveda ...nastavljena tudi iz klerikalcev, ...nimata pred seboj dejstva, da ...rudarji niso preskrbljeni da bi ...kar čez noč lahko odšli na "po...čnice". Rudarji nimajo de...narja, in si ga tudi niso mogli ...prihraniti, ker je njihova plača ...nizka. S samci bi morda še šlo ...par dni, ali kaj pa naj narede ...očetje-rudarji, ki imajo doma ...bolno ženo in kup nepreskrblje...nih otročičev.

Seveda je državi v tem oziru ...malo na tem, kaj naj bo s tisti...mi rudarji, ki bodo vsled tega, ...ker državna uprava ne bo več ...naročala predragega premoga ...pri TPD, odpuščeni iz službe, ...prizeni na cesto in predani na ...milost in nemilost lakoti in zi...mi. In podjetniki okoli trbo...veljske premogokopne družbe? Oni so v tem oziru še slabši, kakor je država. Ker imajo pred očmi samo in zopet samo profit, ne more od njih delavec-rudar prav ničesar pričakovati.

Kakor je veliko nereda v državni upravi, tako je tudi dosti nereda v privatnih podjetjih. Jasno je, da vsled tega trpi narodno gospodarstvo; največ pa trpi pri vsem tem delavec, ki danes niti ne more reči, da je preskrbljen za vsaj en teden. Z njim se postopa po nečloveško. Verjetno je sicer, da se bo država sicer vlada zahtevam trboveljske družbe ali bog ve čez koliko časa. In rudarji bodo v tem slučaju morali nadomestiti z neznosnim garanjem in z nadurami vse te dneve, ko počiva v rudnikih vsako delo. In tudi sedaj mora delavec kloniti, ker ta ko hoče podjetnik-bog . . .

Z boljšo upravo in z boljšim gospodarstvom bi se prav lepo lahko odpravila te razmere, od katerih ima zgubo ne le samo delavec in kmet ter konzument, ampak — bi bil tudi zagarantiran uspešnejši razvoj gospodarskih podjetij privatnikov ali oni od države. S tem pa bi se čutila večja življenska varnost in nepotrebne bi bili vse razburjenosti, ki pa so danes vsled teh razmer opravičljive. S.

Občinske volitve na Štajerskem.

Maribor, 4. decembra.

V decembru mesecu se bodo vršile skoro po vseh občinah mariborskega okrožja, to je na ozemlju Štajerske, ki pripada Jugoslaviji, volitve v občinske svete. Volilna borba v vseh občinah je sicer zelo velika. Agitacija je tudi znatna vendar pa je opazit,i da letošnje občinske volitve v štajerske podeželske občine niso tako ljute, kakor so bile dosedaj v navadi.

Vzroki tega umirjenja slovenskega ljudstva leže v političnih razmerah in pa v otopelosti, v katero pada sicer klerikalno ljudstvo, vsled zavožene in nepravilne politike Slovenske Ljudske Stranke. Slovenski delavec in tudi slovenski kmet sta se že naveličala vednega boja med klerikalci in liberalci, za to danes počasi že prehajata v tisto dobo, ko se že ne bosta več ogrevala za meščansko politiko, ki jima je že toliko škodovala.

Radi tega se tudi vrše občinske volitve na Štajerskem jako mirno. To dejstvo je vsekakor treba zabeležiti, kajti razvidno je tudi, da izstopata delavec in kmet iz klerikalnega tabora in vstopata v napredni tabor, ali pa v socialistične vrste.

V nedeljo dne 4. decembra so se vršile občinske volitve v 20 občinah in sicer v okrožjih Murske Sobote, Ljutomeru, Mariboru, levi breg, in v okraju Ormož. V vseh teh občinah se je pokazala tendenca napredovanja protiklerikalnih skupin, posebno v srezu Maribor, levi breg. V teh občinah napredne skupine dosedaj sploh niso nastopale, ker ni bilo upati niti na najmanjši uspeh. Sedaj pa se je videlo, da je tudi tu odzvonilo klerikalnemu demagoštvu. Jako značilno je, da je padla v nedeljo 4. decembra najvažnejša klerikalna občina v Slovenskih goricah, Sv. Jurij v Slov. goricah, v napredne roke.

Znaten napredek zaznamujejo tudi socialistične skupine, posebno socialistična stranka, kar je vzrok, da delavstvo in podeželsko ljudstvo spregledava nedelavsko in nekmečko politiko slovenskih klerikalcev. Ako se bo preokret v političnem življenju razvijal še v tej smeri, tedaj bo kmalu prišel čas, ko bo klerikalcem v Sloveniji odklenkalo in da bo njihova parlamentarna skupina kmalu tudi potisnjena v brezpomembnost.

Napredna misel napreduje v Sloveniji in tudi socialistične vrste so vedno gostejše. Občinske volitve v Sloveniji pa dokazujejo, da prihajajo Slovenci zopet v normalne politične razmere. Klerikalizmu pa — hvala bogu — že zmanjkuje tal.

Izvolitev župana v občini Celje-okolica. 4. decembra je bil izvoljen župan v občini Celje-okolica. Poročali smo že, da so v tej občini zelo napredovali naši sodrugi, ter da se je socijalistična misel v tej občini zelo obrajtala. Ta občina je zelo važna, ker je tudi po prebivalstvu ena izmed najmočnejših občin v Sloveniji, zlasti pa na Štajerskem. Za to tudi ni čudno, da so se meščanske stranke z vso vnemo vrgle na agitacijo, da dobe to občino v svoje roke. Posebno so se trudili klerikalci, pa tudi liberalci seveda niso prav nič zaostajali v tekmovanju. Rezultat tega takmovanja je bil za meščanske stranke precej nepričakovan, kajti socialisti so napredovali tako, da meščanske stranke niso na to računale. Za to sta obe najmočnejši meščanski stranki nastopili pri volitvi za župana tej občini skupno proti delavskim interesom in zastopnikom delavskega razreda socialistični stranki. Meščanski kandidat za župana, klerikalec je dobil 24 glasov, sodrug Hrastnik pa osem glasov. Takoj je bil s pomočjo meščanstva izvoljen za župana klerikalec, gospod Alojzij Mihelčič.

Socialistična stranka v tej občini je potisnjena v opozicijo. Vendar pa je pričakovati, da bo s svojo pozitivno kritiko znala zainteresirati vse delavske in delno tudi kmetske kroge, ki prebivajo v tej občini ih čez čas prevzeti sama občino v svoje roke, in delati tako, da bo služila interesom delavskega in ne meščanskega razreda.

Občina Ormož v mariborski oblasti je padla pri občinskih volitvah dne 4. decembra v napredne liberalne roke. Liberalcev je sedaj v novem občinskem svetu 11, klerikalcev pa samo 6. S temi volitvami je bila dana klerikalni politiki jako resna klofuta.

Novo razkritje o velikih sleparijah ministrskega blagajnika Stepića. Početkom meseca oktobra se je pred beograjskim kazenskim senatom vršila razprava proti bivšemu blagajniku notranjega ministrstva Simeonu Stepiću, ki je poneveril državni denar v znesku 1,645,000 Din. Pred preiskovalnim sodnikom je Stepić izjavil, da bo v opravičilo očitkov na glavni razpravi z originalnimi dokumenti in s pobotnicami dokazal svojo nedolžnost. Stepić je vztrajal pri tem svojem zagotovilu tudi na razpravi in njegovi zagovorniki so sodišču res predložili Stepićeve dokumente. Kazenski senat je bil primoran razpravo odgoditi, ker je smatral, da poneverjena vsota ni točno ugotovljena. Vsi akti z originalnimi dokumenti so bili vrnjeni preiskovalnemu sodniku z nalogo, da skupno z glavno kontrolo izpopolni preiskavo.

Preiskovalni sodnik je torej preiskavo obnovil. Kmalu pa je dognal čisto nove momente. Našel je, da so Stepićevi obrambni dokumenti, ki jih je predložil sodišču falzifikati. Stepić je iz finančnega ministrstva ukradel pobotnico za 100,000 Din, ki so bili nakazani za stroške pri pogrebu pokojnega kralja Petra, nadalje je pri glavni državni blagajni opustil navedbo 50,000 Din in seveda te vsote vobče ni vrnil in tudi ni za njo dobil pobotnico.

Sleparsko početje bivšega blagajnika notranjega ministrstva Simeona Stepića je s tem še bolj razkrinkano. Kasacija je predvčerajšnjim vrnila po pregledu vse akte preiskovalnemu sodniku in tekom dobrega tedna se bo vršila ponovna razprava, pri kateri se bo veliki slepar Stepić moral zagovarjati poleg dosedanjih deliktov tudi za zločin po paragrafih 111 in 113 s. k. z.

Zadružna banka v Ljubljani je podaljšala emisijski rok za ameriške interesente do preklica. Iz zaloge Sindikata večinskih delnic se bodo lahko še dodelile delnice. Naj se tozadevno obrnejo na Fr. Taucharja v Chicago, ki bo dal v tem oziru vsa pojasnila.

Nesreča pri delu. — Zidar Fran Črnagoj, ki je bil zaposlen pri zgradbi meščanske šole v Trbovljah, je padel z visokega stavbnega odra na betonska tla ter se težko poškodoval na glavi. Po prvi zdravniški pomoči so ga takoj s prvim vlakom odpeljali v ljubljansko bolnico, kjer pa je podlegel težkim poškodbam.

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

SKRIVNOST RAKA — MORILCA ČLOVEŠTVA.

V poslednjih letih se je znatno razširilo znanje o bistvu in o značilnih posebnostih raka, bolezni, o katerih je nedvomno slišal vsak bralec, če je k sreči ne pozna iz lastne okolice. Vzlic vnetemu raziskavanju in očitnemu napredku v spoznavanju in celo zdravljenju raka, pa nam znanost še vedno ne more odgovoriti na poslednja vprašanja. Znano je, da se rak pojavlja v posebnem obolenju tkanja; bistvene razlike med rakovim in normalnim tkanjem pa še vedno ne poznamo.

Rak ni nalezljiv tako kot bolezni, ki se širijo z bolezenskimi bacili; ne poznamo nikakega določenega, specifičnega povzročitelja. Nekateri raziskovalci so sicer našli v rakovih oteklinah najrazličnejše bakterije, vendar se ni še nobenemu posrečilo, da bi z njimi tako dokazal njih neposredno zvezo z nastankom raka, kakor je to dokazano n. pr. pri obolenju za legarjem ali davico. Sicer so nekateri nemški znanstveniki z bakterijami povzročili otekline, kakor jih vidimo pri raku, vendar se to razlaga tako, da bakterije s strupi, ki jih izločajo, vplivajo dražilno na tanje in povzroče oteklino; pri raku pa lahko izzovejo oteklino kakšni drugi, od bakterij neodvisni strupi. Tudi druga, tako zvana serološka in imunitetna raziskavanja niso potrdila domneve, da bi rak nastal pod vplivom kakega od zunaj v telo zanešenega povzročitelja.

V poslednjem času se, čedalje bolj uveljavlja druga domneva, da je namreč rak v zvezi z zapletenim in zelo važnim procesom v človeškem telesu, ki se imenuje presnova snovi (Stoffwechsel). Dognano je, da kažejo stanice rakove otekline drugačno, svojevrstno presnovo. Znano je, da vsaka stanica, ki naj izvršuje svoje življenske funkcije, zahteva svoje hranivo. Normalna stanica rabi za vzdrževanje kisik, sladkor, soli in beljakovine; da pa te snovi lahko sprejme vase in predela za lastno uporabo, producira stanica tako rekoč lasten želodčni sok, fermente, ki prekvasijo hranivo in ga store primernim za ohranjevanje oziroma obnavljanje staničnega življenja. Stanica rakove otekline pa ima, da se tako izrazimo, bolan, pokvarjen želodec, to se pravi: ona lahko živi delj časa brez kisika, če le dobiva na razpolago dovolj sladkorja. Izloča pa zelo močne, po vsej verjetnosti strupene in izprijene fermente, ki napadejo bližnje tkanje in povzroče naposled težko obolenje.

Posrečilo se je izpeljati zanimiv poskus, ki govori v prid pravkar omenjeni domnevi: Z vbrizganjem ombrijevega, iz tkanja iztisnjenega soka, ki se mu je primešalo nekoliko arsenika, indola ali katrana, so se povzročile pri kurah prave rakove otekline. In ne samo to: celo izven telesa, v tako zvani reagenčni stekleniči so se s posebnimi metodami vzgojile na zdravem embrijonalnem tkanju z dodatkom omenjenih strupov rakove stanice. Ko so jih bili vcepili živalim, so zbolele za rakom, ki je povzročil smrt. Ti poizkusi so v toliko važni, ker prepričevalno govore zoper ponekod še vedno se vzdržujočo domnevo, da pri raku vendarle gre za motnje v presnovi. Tukaj pa smo res že na skrajni meji našega dosedanjega znanja. Vprašujemo se: Zakaj, odkod te motnje v presnovi snovi? Ali so te motnje že same na sebi povzročitelj raka, ali pa so še posledica, učinek neznanega vzroka? Ali povzroča bolezen lokalna ali pa splošna motnja presnove?

Ne glede na to nas zanima tudi vprašanje, ali se ti nenormalni pojavi v rakovi celici samo po kakovosti ali le po količini razlikujejo od pojavov v normalni celici; ali gre za lastnost, ki se pridobi popolnoma na novo, ali pa je bila doslej le prikrita in se je razvila v bolezensko obliko pod vplivom kakršnekoli poškodbe in podobnega povoda? Zanimivo je, da ima normalno zarodovo tkanje skoraj enako presnovo kakor rakovo tkanje. Nemara tedaj rak pod vplivom kake posebne poškodbe (morebiti tako, da posamezne celice sprejmejo preveč arsenika in se tako poškodujejo), vrne celicam prejšnje embrijonalne lastnosti, tako da se zopet začne nekdanja rast, saj je poglavitna značilnost raka prav v tem, da jame tkanje rasti in se nenormalno širiti.

Vsi strokovnjaki si neumorno prizadevajo, da bi dokončno pojasnili in razčistili problem, ki smo se ga pravkar dotaknili. Seveda se pri proučevanju teh končnih problemov raka ne pozablja nujnost zdravljenja za rakom obolelih ljudi. Najnovejše zdravilne metode se že precej gibljejo v smeri nove domneve, da je namreč rak bolezen presnove snovi. Zdravljenje ima tedaj namen, da skuša izpeljati presnovo rakovih stanic v prejšnje, normalne meje — to se še doslihdob žal ni posrečilo — ali pa se skuša izkoristiti motnja v tem smislu, da se do skrajnosti pojača, s čimer rakova celica sama umrje. Z znanim insulinom se je n. pr. skušala popraviti sladkorna presnova snovi, tako da se je telesu odtegnilo kar največ sladkorja in so otekline izgubile svoje najvažnejše hranivo. Dalje so se delali poizkusi, da bi se rakovim stanicam na ta način preprečil dotok kisika, da so se živali, ki so rabile za poizkuse, postavile za nekaj ur v plinovako zmes, ki je bila brez kisika. Na ta način so hoteli rakove stanice izstradati. Poizkusi pa so imeli le delen uspeh; otekline so oslabele, niso pa popolnoma izginile. Dokaj povoljne uspehe zaznamujejo poizkusi, ki so se izvrševali v poslednjem času v Berlinu. Za rakom obolele živali so bile v velikem jeklenem kotlu izpostavljene čistemu kisiku pod povečanim tlakom (1½—2 atmosferi). Te poizkuse je narekovala izkušnja, da rakove stanice pod povišanim kisikovim tlakom preje umrjejo nego normalne stanice.

Seveda je še velik korak od poizkusov z živalmi do zdravljenja človeka. Prezgodaj bi bilo, če bi se hoteli udajati optimizmu. Slednja metoda je zahtevala n. pr. 1200 za rakom obolelih miši, ozdravljenih pa jih je bilo komaj 35.

Boj zoper raka je tedaj vrlo težak in naporen. Nadejati se je le, da se bo kmalu razvozljal problem, kaj je prav za prav bistvo raka; tako bo tudi iskanje zdravilnih sredstev olajšano. Za sedaj je svetovati čim prejšnjo operacijo, obsevanje z Roentgenovimi žarki in radijem. S tem metodami se je že dosegel na začetnih stopnjah razmeroma lep uspeh.

— Po dr. H. Laserju Ignotus.

SMEŠNICE

Angleški humor. Učitelj: "Če vidim na cesti človeka, ki pretepa osla in ga pokaram, naj ne tolče nedolžnega živinčeta, je to kakšna čednost?" — "Bratovska ljubezen," odvrne učenec.

•

Še ena angleška. V šoli med zgodovinsko uro. Učitelj: "Billy, kje je bil Nelson ubit?" — "Na Trafalgar Squaru, gospod učitelj." — "Res? Wellington je bil potemtakem ubit na Waterloojskem kolodvoru?" — "Ne, gospod učitelj, to je bil pa Napoleon!"

•

Predstojnik: "Vedno in vedno opažam, da ste, kadar me ni v uradu, največja lenoba med vsem osobjem!"

•

Pred plesno sezono. Ker je pričakovati, da bodo tudi letos plesne dvorane prenapolnjene, je priporočljivo pred plesom doma nekoliko trenirati na škatljah za milo.

V kleti se je obesil.

Chicago. — Victor Larsen, 6716 S. Maplewood ave., se je v sredo zvečer obesil v kleti svojega stanovanja. Mrtvega je našla njegova žena v četrtek zjutraj.

Pozor pred priseljeniškimi "strokovnjaki!"

Delavski department newyorške države je tekom zadnjega leta odkril mnogo slučajev organiziranega izkoriščevanja inozemcev in tujerodcev sploh. Po zakonu države New York je državni department upravičen zaščititi vsakogar proti goljufijam in nečednim poslom.

Najbolj nečedni posli pa so oni, ki se ugnajajo v zvezi s priseljevanjem, naturalizacijo in kompenzacijami v slučaju nezgode. Department sodi, da so bili inozemci v državi New York tekom minolega leta ogoljufani za kakih $250,000 radi počenjanja priseljeniških "strokovnjakov" in ljudi, ki se izdajajo kot upravičeni odvetniki ali zastopniki zavarovalnih in podpornih društev.

Nekateri izmed teh goljufov oglašujejo, češ, da so v stanu pripomoči izključenemu inozemcu do vstopa v to deželo in dobiti sorodnika vzlic težkočam priseljeniškega zakona. Jamčijo, da morejo vsakomur priskrbeti dovoljenje za enoletno bivanje v Združenih državah, potem pa spremeniti nezakonito bivanje v zakonito. Seveda bahajo se tudi, da morejo pospešiti naturalizarijo, ali pa jamčijo, da morejo priskrbeti državljanske papirje brez ozira na to, da-li prosilec odgovarja predpisom ali ima potrebno znanje, ki se zahteva za naturalizacijo.

Način, kako ti ljudje poslujejo, kar se tiče začasnega prihoda v Združene države, je jako enostaven. Vsakdo, ki se obrne na priseljeniške oblasti, ali na kako ljudomilo organizacijo, more doseči prav isto kot ti mešetarji, ki se pustijo prav mastno plačati, v nekaterih slučajih do $300. Priseljeniški "strokovnjak" zahteva najprej, recimo $150 na račun za trud, da pridobi dovoljenje za začasni prihod dotičnega sorodnika. Ta "trud" ni bogvekaj. Sorodnik pride in je pripuščen za dobo šest mesecev, kar je vse, kar zakon dovoljuje. Po preteku te dobe "strokovnjak" obvesti dotičnika, da treba zaprositi za ponovno dovoljenje. Dotičnik bi bil lahko to sam storil, ali on tega ne ve, in plača "strokovnjaku" nadaljnih $150 za ponovno dovoljenje, ki se razmeroma lahko dobi. Pri tem se "strokovnjak" seveda baha, češ, brez njegovega posredovanja ne bi bilo šlo.

Po preteku enega leta se dostikrat godi, da bi inozemec tukaj še naprej ostal in zaslužil. "Strokovnjak" mu svetuje, naj ostane; za $150 ali $300 bo legaliziral njegovo nepostavno bivanje. Navadno mu svetuje, naj si spremeni ime, potem mu izda potrdilo na njegovo pravo ime, v katerem potrjuje prejem denarja in jamči, da bo njegov nepostavni prihod napravil zakonitim. On seveda ne stori nič, ker ničesar ne more storiti. Ako pa se priseljenec kasneje pritoži, mu "strokovnjak" pove, naj le bo kar tiho, kajti drugače ga utegnejo zasačiti in deportirati. Potrdilo ni nič vredno, saj priseljenec se bo dvakrat premislil, predno bi tožil za izplačani denar, kajti v slučaju pravde bi se izkazalo, da je prišel nepostavno in bi bil deportiran.

Imamo tudi nekoliko podjetij, ki so celo inkorporirana in ki poslujejo na isti način. Obračajo se zlasti na tujerodce onih dežel, kjer je kvota tako mala, da ni upati na brzi prihod v kvoti. Nasvetujejo zasasni prihod na leto dni, kasneje pa da bodo storili potrebno, da bivanje postane zakonito. "Strokovnjaki" dostikrat privedejo priseljence v Kanado ali Mehiko, jih vtihotapijo čez mejo in prepustijo potem njihovi usodi, potem ko so od sorodnikov dobili mastno plačilo za to delo. Take "priseljence" najdemo na tisoče izmed onih, ki jih deportirajo vsako leto. Od junija 1926 do junija 1927 je priseljeniška oblast deportirala čez 12,000 inozemcev, ki so nepostavnim potom prišli v Združene države.

Neki veliki newyorški dnevnik, ki se izdaja tudi na Angleškem, je že pribočil oglas nekaterih takih goljufov. Dasi ga je newyorški državni delavski department naprosil, naj ne priobči več takih oglasov, ker gre za goljufijo, jih ta dnevnik vendarle še dnevno priobčuje.

Goljufije v slučaju izključenih inozemcev so morda najbolj premetene izmed vseh prevar, iznajdenih v zadnjem času na račun priseljenčevih prihrankov. V nekem posebnem slučaju, s katerim je newyorški delavski department imel opravljati, se je našlo, da so nekateri goljufi znali na kak način poizvedeti za ime inozemcev, pridržanih na Ellis Islandu, in za ime in naslov njihovih sorodnikov. Ko se jim je zdelo, da bo pridržani inozemec kmalu izpuščen, so našli sorodnika in mu ponudili, da za $300 ali $500 ali karkoli so mogli iztežati bodo izposredovali takojšnjo izpustitev novodošlega sorodnika. V onih slučajih, ko je bil inozemec pridržan, dokler se ne reši priziv v Washingtonu, je nekdo izmed goljufov zasledoval zadevo v Washingtonu in, ako je doznal, da bo inozemec pripuščen, je brž obveščal svojega tovariša v New Yorku ali Chicagu. Ta se je obračal k sorodniku dotičnega inozemca in dobival od njega lepo vsoto za njegovo "pomoč." "Strokovnjaki" niso seveda storili prav ničesar za izpustitev inozemca. Znali so le, da bo dotičnik kmalu izpuščen, in obetali so proti plačilu nekaj, kar bi se bilo zgodilo tudi brez njih. Žrtev pa misli, da so oni pomagali.

Splošni nasvet je: ne imejte posla z ljudmi, ki trdijo, da so strokovnjaki v vprašanjih, ki se tičejo tujerodcev. Kadar imate kak problem, ki je v zvezi s priseljevanjem, naturalizacijo, kompenzacijo ali zdravjem, obrnite se za nasvet na priznane organizacije. Tudi če vam te ne morejo pomagati direktno, vas napotijo na pravo pot in vam razložijo, kaj se da in kaj se ne da napraviti. Ne potrošiti pa velikih vsot za delo, ki ga lahko dobite zastonj ali proti zmernemu plačilu. FLIS.

RAZNO

Rak v začetnem stanju ozdravljiv. Na seji berlinskega osrednjega odbora za proučevanje in pobijanje raka je angleški učenjak dr. W. Cramer poročal o najnovejših uspehih za rešitev vprašanje bolezni raka. Cramer je ugotovil, da so pri nastajanju te bolezni poleg lokalnih faktorjev na delu tudi splošni faktorji. Poizkusi na živalih in statistika dokazujejo, da obstoja različna sprejemljivost za to bolezen, kakor tudi različni odpor proti tej bolezni. Potom cepljenja in prenosa na živalih se vidi, da je mogoče dvigniti odpornost telesa proti raku. Najvažnejše pa je najti metodo, ki bi omogočala, da se ta bolezen spozna v začetnem štadiju, v katerem je rak po najnovejših ugotovitvah popolnoma ozdravljiv. Ozdravljenje raka ovira namreč dejstvo, da rak v početnem štadiju ne povzroča bolečin. Če bi na primer vnetje slepiča v početnem štadiju ne povzročalo nikakih bolečin, bi bilo tako vnetje prav tako nevarno kakor rak. Naloga znanstvenikov iz praktičnega stališča ne leži v tem, da se bolezen prouči, temveč, da se najde zanesljiv način čim prejšnje diagnoze raka.

Amerika za posojilo Rusiji. Sovjetska Rusija je razpravljala za posojilo 40 milijonov dolarjev z ameriško bančno firmo Farquhar, kar ni bilo po volji washingtonski vladi. Sedaj je pa iz ruskih listov razvideti, da se je situacija izpremenila in iz ameriškega državnega urada je prišlo poročilo, da Amerika nima nič proti zasebnemu posojilu Rusiji v svrho financiranja ameriškega blagovnega nakupa. V diplomatskih krogih se tolmači to poročilo kot prvi korak U. S. A. na zbližanju obeh velikih republik (U. S. A in Sovjetske Rusije). Amerika išče povsod priložnosti, da svoj denar dobro investira. Ne straši se več niti pred državo, ki je — čez stare dolžnike nekdanje Rusije kar križ naredila.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mali denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Anton Čehov:

V tujini

Posestnik Kamišev sedi v nedeljo opoldne doma v obednici za razkošno obloženo mizo in polagoma zajtrkuje. Poleg njega sedi pri mizi snažen gladkoobrit starček, Francoz mr. Šampun. Ta Šampun je bi nekoč pri Kamiševu vzgojitelj in je poučeval deco v obnašanju, dobri izgovarjavi in plesu. Pozneje, ko so otroci Kamiševa odrasli in postali poročniki, je ostal Šampun kot nekakšna guvernantka moškega spola pri hiši. Dolžnosti bivšega vzgojitelja niso težavne. Mora se dostojno oblačiti, prijetno dišati, poslušati prazno besedičenje Kamiševa, jesti, piti, spati — in druzega menda nič. Za vse to pa dobiva hrano, stanovanje in neopredeljeno plačo.

Kamišev je in pri tem besediči kot po navadi.

— Tristo vragov! — kolne posestnik in si briše solze, ki mu jih je izvablia gorčica, na debelo namazana na kosu gnjati, — Uf! V glavo in v vse sklepe mi je vdarilo. Tista vaša francoska gorčica ne bi učinkovala tako, pa če bi jo pojedel celo skodelico.

— Nekateri imajo radi francosko, drugi pa rusko, — izjavi Šampun skromno.

— Nihče nima rad francoske razen Francozov samih. Francoz pa tudi poje vse, kar mu daš: kuščarja, podgano, še ščurka, brr! Vam naprimer ta-le gnjat ni po godu, ker je ruska, če bi vam pa kdo ponudil pečeno steklo in dejal, da je to francoska jed, pa bi ga takoj jeli grizti in žvečiti. Po vašem je vse slabo, kar je ruskega.

— Tega nisem rekel.

— Vse, kar je ruskega, je slabo, francosko pa — se tre žoli! Po vašem sploh ni lepše dežele na svetu od Francije, po mojem pa — no, kaj pa je pravzaprav Francija, odkrito povédano? Košček zemlje! Pošlji tja našega ispravnika (politični uradnik), čez mesec dni bo zaprosil za premestitev, češ, da se še obrniti ne more. Vašo Francijo se lahko v celoti prepotuje v enem dnevu, pri nas se pa vozíš in nikjer ni ne konca ne kraja . . .

— Da, monsieur, Rusija je ogromna zemlja.

— Saj to je ravno! Po vašem sploh ni boljših ljudi od Francozov. Učen, pameten narod! Civilizacija! Saj ne rečem, Francozi so vsi učeni, olikani . . . to je res . . . Francoz si ne bi nikdar dovolil neotesanosti: dami bo pravočasno ponudil stol, rakov ne bo jedel z vilicami, na tla ne bo pljuval, je pač tako ustvarjen, nima tiste žilice v sebi! Ne morem vam prav povedati, no, kako bi že to izrazil, Francozu nedostaje nečesa takega . . . nečesa . . . (pri teh besedah tleska s prsti) . . . juridičnega. Spominjam se, čital sem nekje, Vaša pamet je pridobljena iz knjig, dočim je nam pamet prirojena. Če bi Rusa izobrazili v vedah, mu še vaši profesorji ne bi bili kos.

— Mogoče — je skoro nehote dejal Šampun.

— Nič mogoče — gotovo! Nikar se ne mrdajte, resnico govorim. Ruski razum — je iznajdljiv! Samo to je, ne dajo mu, da bi se razvijal, in pa bahati se ne zna. Odkrije kaj novega, pa polomi, ali pa da otrokom za igračo. Francoz pa odkrije kakšno malenkost in že razkriči to po celem svetu. Oni dan je izdelal kočijaž Jona iz lesa možička: če ga potegneš za nitko, pa napravi nedostojno kretnjo . . . Pa se Jona prav nič ne baha s tem. Sploh . . . Francozi mi niso všeč. Ne mislim vas, ampak . . . tako splošno . . . Nenraven narod! Na zunaj so še nekam ljudem podobni, živijo pa kot psi . . . Vzemimo na primer, zakon. Pri nas je tako: oženiš se, pa se držiš žene in — konec besedi, pri vas pa vrag vedi, kako je ta reč. Mož sedi ves dan v kavarni, žena pa navabi polno hišo Francozov in pleše ž njimi kankan.

— To ni res — je planil Šampun, ki se ni mogel več obvladati: — V Franciji je družinski princip visoko v časti.

— Saj poznamo ta princip! Sram vas bodi, da ga branite. Čisto nepristransko vam povem: svinje so, prave pravcate svinje . . . Nemcem moramo biti hvaležni, da so jih pobijali . . . Zares, hvaležni jim moramo biti . . . Bog jim daj zdravje . . .

— Če je tako, monsieur — pravi Francoz, ki je s plamtečimi očmi skočil pokonci, — potem pa res ne razumem, zakaj me še držite v službi, če sovražite Francoze?

— Kam pa naj vas denem?

— Odslovite me in jaz odpotujem v Francijo.

— Ka-aj? Kdo vas bo pa pustil v Francijo? Saj vi ste vendar izdali svojo domovino. Enkrat vam je Napoleon velik človek, drugič zopet Gambetta . . . Sam vrag se spoznaj v vas!

— Monsieur! pravi Šampun francoski ter stiska in mečka servijeto v rokah. — Moj največji sovražnik ne bi mogel bolj žaliti mojega čustvovanja kot ste to storili vi. Med nama je vse končano!

In Francoz tragično zakrili z rokami, položi spodobno servijeto na mizo ter dostojanstveno odide.

Tri ure kasneje je izmenjala služinčad namizno posodo in podaje obed. Kamišev sedi sam za mizo. Ko je izpil čašico žganja, se mu hoče klepetati. Kramljal bi rad, pa nima poslušalca . . .

— Kaj počne Alfons Ljudovikovič? — vpraša lakaja.

— Svoje stvari spravlja v kovčeg.

— Meša se mu, Bog mi je priča! — pravi Kamišev in gre k Francozu.

Šampun sedi v svoji sobi na tleh ter z drgetajočimi rokami spravlja v kovčeg perilo, duhteče steklenice, molitvenike, naramnice, ovratnike. Vsa njegova dostojna postava, kovčeg, postelja in miza izdajajo ženski okus. Iz velikih, modrih oči mu kapljajo debele solze v kovčeg.

— Kam pa vi? ga vpraša Kamišev, potem ko ga je nekaj časa ogledoval.

Francoz molči.

— Odpotovati hočete? nadaljuje Kamišev. — No prav, kakor veste . . . Zadrževati vas ne smem . . . Samo to se mi zdi čudno, kako mislite potovati brez potnega lista? Zares se vam čudim! Saj vendar veste, da sem izgubil vaš potni list. Nekam sem ga vtaknil med papirje in izgubil se je. Pri nas pa je strogo, kar se tiče potnih listov. Še pet verst daleč ne pridete, pa vas pograbijo.

Šampun dvigne glavo in neverno gleda Kamiševa.

— Da, da . . . Boste že videli! Na obrazu vam bodo brali da nimate potnega lista in takoj vas bodo vprašali: Kdo pa ste, gospod? Alfons Šampun! Poznamo mi takele Alfonse Šampune. Le izvolite z nami, ne pojdemo daleč!

— Vi se šalite!

— Čemu bi se šalil? Prav treba mi je! Samo, da mi ne boste potem jadikovali in pisarili pisma. Niti s prstom ne zmignem, ko vas bodo uklenjenega vodili todi mimo!

Šampun skoči pokonci ter začne ves bled, s široko odprtimi očmi, korakati po sobi.

— Kaj počnete z menoj — govori in se v obupu grabi za glavo. — Bože moj! Prokleta naj bo tista ura, ko mi je prišla pogubna misel zapustiti domovino.

— No, no, no . . . saj sem se samo pošalil — pravi Kamišev z mehkejšim glasom. — Čuden človek ste, še šale ne razumete! Vsako besedo zamerite!

— Dragi moj!—vzklika Šampun, že napol pomirjen. — Prisegam vam, da sem priklenjen na Rusijo, na vas in vaše otroke . . . Zapustiti vas bi mi bilo tako težko kakor umreti! Ampak vsaka vaša beseda mi reže v srce!

— Eh, čudak vi! Kaj vam je treba biti užaljenim, če zabavljam na Francoze? Kam pa pridemo, če bi bil vsakdo užaljen, ki ga ozmerjam? Na najemniku Lazarju Isakiču se vzgledujte . . . Kaj mu vse ne prerečem, z židom, z garjevcem, s svinjo ga naženem, zlasam ga . . . pa vam ni razžaljen!

— Ampak to je pasja duša! Za kopejko bi storil vsako nizkotnost!

— No, no, no — že prav! Pojdiva obedovat! Vse je pobotano!

Šampun si potrese z moko svoje objokano lice in gre s Kamiševom v jedilnico. Prvo jed povžijeta molče, pri drugi se že zopet začenja ista komedija in trpljenje Šampuna nima ne konca ne kraja.

ŽENITVENA PONUDBA.

Samska Slovenka, čiste prošlosti, plemenitih mišljenj, z akademsko izobrazbo, vajena gospodinjstva in trgovine različnih strok. Želi radi pomanjkanja znanja s tem potom znanja s samskim Slovencem, globokosrčne izobrazbe, radi poznejše ženitve. Samo resne ponudbe je poslati pod "Slovenka," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

POZOR, ČEVLJARJI!

Na prodaj je zelo dobra 20 let idoča čevljarnica opravljena z modernimi električnimi stroji. Dosti dela skozi vse leto. Samo ena čevljarnica v mestu. Ugodna prilika za človeka, ki bi hotel napraviti denar. Več se poizve pri: John Terria, P. O. Box 253, Monon, Ind. —(Adv.)

Telefon Cadillac 9427
Tel. na dom Empire 8775

IVAN A. MAROHNIĆ
Attorney at Law
(ODVETNIK)
Govori slovensko
1129-1131 First Nat'l Bank Bldg.
Woodward Avenue and Cadillac Square,
DETROIT, MICH.

ZDRAVLJENJE BOLANIH NOG

Odprte rane, uljesa, napete žile in bolne bolezni se lahko zdravijo doma med vašim delom. Pišite po brezplačno knjižico "Kako zdraviti bolne noge." Opišite vaš slučaj bolezni.

A. C. Liepe Pharmacy,
1434 Green Bay Av., Milwaukee, Wis.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30-27) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

POJASNILO DRUŠTV TAJNIKOM IN POŠIL LJEM RAZNIH NAZNA

Kadar pošljete listu P ta kakoršnakoli naznanila hvale o smrti, tedaj vselej te v pismu, ali želite imet čan oglas ali kot navadno Ako je priobčeno kot na vest, se izpusti iz naznani osebne zahvale in imena meznikov, ter se tako naz priobči brezplačno. Kad hočete imeti priobčeno celo raznih imen in drugih stva pa to oglas, za katerega se plačati, to velja za člane in z člane. Nadalje velja isto tu razne prireditve, veselice, sh itd. Vselej je treba pove ali hočete imeti plačan oglas samo navadno časnikarsko tudi v takem slučaju se navadno vest, naredi bolj na kratko in se po važnejši del. Če pa nar da naj bo plačan oglas priobči vse, kar zahtevate. tako velja za vsa druga s nila, če se koga išče, ženi ponudbe, prodaje, itd. Z take stvari se mora vedno dati, da naj bo to oglas, krat naj se isti priobči in dete zanj plačali. To poj dajem radi tega, ker je to konvencije, da se potem mo vsi, društva, člani, na ki in upravništvo lista. Pr da to upoštevate in se po ravnate. — Filip Godina, vitelj.

Agitirajte za "Prosvet

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane..$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....$1.50

Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek $1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....50c

"Hrbtenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....25c

"Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo..20c

Pišite pošje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rado Murnik:

HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Ko jim je pošla slivovka, so se odpravljali pijani cigani spat. Nekateri so lezli po vseh štirih v šatore. Med njimi je bil tudi plesalec nelepe Kali. Blebetal je nerazumne zloge, poizkušal vriskati in se grohotal, ker se mu je zdelo jako smešno, da je vedno na tleh. Srečno se je prekobacal preko marsikatere ovire, vendar ni dosegel cilja svojega trudapolnega popotovanja: zaspal je na trdi zemlji pod milim nebom.

"Omar, pojdi z mano!" je velela Čirikli in ga odvedla pred jamadarja. Tesno je prihajalo dečku okoli srca.

"Angar, poslušaj! Omar nam hoče uiti."

"Kaj?" je zarohnel napol pijani mož in zaškripal z zobmi. Strogo in sovražno je pogledal dečka. Omar je ves zatrepetal ob tem srepem, zlobnem pokledu vdrtih oči in nagnil glavo.

"Nagovarjal je Sonakaja, naj mu pomaga ubežati."

"Ni res!" je viknil Sonakaj.

"Molči!" se je zadri. oče. "Tako, Omar? Le čakaj!" Segel je po široki nož za pasom. Omar je zavrisnil obupno.

"Odpustite mi, saj ne bom bežal!" je prosil deček. Usmilite se!"

"Pusti ga, oče!" je kričal Sonakaj in objel kolena razjarjenega moža. Prestrašena Kali je zajokala naglas.

V smrtnem strahu se je izpulil dečko ciganki iz rok, zdirjal iz šatora k priklenjenemu Efediju in se zgrudil poleg živali. Razljučeni jamadar je drevil za njim — toda obstal je pred medvedom. Iz bližnjih šatorov so prihajali radovedneži.

"Pusti dečka!" je prosila tudi Čirikli, ki se je bala nesreče. "Ukazala sem Hanru, naj straži do jutra. Bodi pameten! Jutri dobimo mnogo denarja. Vrnimo se v šator, povem ti nekaj važnega!"

Medved je vstal, preteče renčal in kazal svoje strahovito zobovje; iz odprlega žrela se je kadila gosta para. Drgetaje je gledal Omar ciganov nož, ki se je lesketal v mesečini.

Nekaj trenotkov je postal razkačeni poglavar pred medvedom. Ni se upal poizkusiti z mogočnim varihom Omarjevim. Preklinjaje in godrnjaje je odšel z ženo v šator in se zavalil na kup cunj.

Sonakaj in njegova sestra sta izginila v sosednjem šatoru, ker sta se bala očeta. Čirikli je zagnala Omarju kožuh. Fant je ihtel tiho in božal medveda. Efendi se je pomiril in zopet legel pod gaber.

Razburjeni Omar dolgo ni mogel zaspati. Mesec je obseval tihe šatore; njih okajeno platno je trepetalo v nočni sapi. Kakor nežne luči, brleče v vetru nad globokim morjem, so migljale zvezde v tajinstvenih daljavah na temnovišnjevem nebu. Skozi dolino je žuborel studenec, spodaj je močno šumela Bosna. Gori v pragozdu so skovikali majhni balkanski skovirji in lajali lisjaki.

"Čuj, Angar!" je dejala zgovorna Čirikli.

"A, kaj! Zaspan sem."

"Omar se ne bi nikdar prav pociganil."

"Pusti me!" je mrmral jamadar in obrnil glavo v znak, da se mu ne ljubi več poslušati.

"Zdaj sva sama —"

"Ali hočeš klepati res vso noč? Vrag vzemi Omarja in še tebe!"

"No, no. Poslušaj me le še malo! Govorila bom o cekinih."

Lakomen, kakor vsi cigani, je dvignil Angar glavo.

"Jutri, to se pravi, še danes prodamo dečka paši v Magiaju.

"Dečka! Dečka!" je godrnjal jamadar. "In ako spozna tvoj paša, da je Omar deklica?"

"Pa naj naj si jo izgoji za svoj harem!"

20.

Dolgo so spali cigani v tihi dolini.

Noč je bila megiena in jako hladna. Ko sta oživela oba tabora, je solnce že obsevalo smreke nad skalovjem, da so gorele v zlatozelenem ognju. Po travniku so frčale in cvrčale jesenske kobilice med onemoglimi cvetlicami, oparjenimi od morilne slane.

Po zajtrku je Angarjeva tolpa podrla šatore ter natovorila drogove, plahte pa drobnjavo na konje in osle. Matere so si oprtale svoje dojenčke, zavite v stare plenice in bisage; drobno in svetlo so lukali maliči izza materinih tilnikov. Z velikim vriščem in hrupom so se odhajalci poslovili od Namirjeve čete in se domenili, da počakajo rojake v Sarajevu.

Po jako slabi in ozki stezi so se pomikali počasi drug za drugim v hladni vlažni senci mirne goščave. Tuintam je priviralo solnce izza megiene koprene — in krasneje se je kazala bajnopisana prašuma umiraje, nego v plahem cvetju svatujoče pomladi.

Nekatere žene so jahale; majhni konji in osli so stopali s kratkimi, opreznimi koraki in venomer so zvonili njih zvonci. Preko steze je ležalo mnogo starih trohlih debel in delalo popotnikom dosti ovire. V nižavi se je pasla megla; kakor temni otoki so gledali gozdati vrhovi iz sivobelega morja. Enakomerno so grulile mnogoštevilne divje grlice, včasi pa se je oglasil rumenoglav detel in pobobnal po duplini.

Ko so dospeli v Magiaj, je moral medved Efendi takoj pokazati svojo umetnost. Od vseh koncev in krajev so vreli radovedni Magiajani skupaj; zlasti deca, mohamedanska in krščanska, so se gnetli za cigani in plaho občudovali zdaj strašnega medveda, zdaj njegovega malega vodnika Omarja. Obenem pa se je zbralo okoli gostov tudi sila mnogo glasnih psov, ki so izzivalno lajali na cigánska ščeneta in na medveda.

"Zapodite pse!" so prosili cigani in pomagali odganjati nadležne živali.

"Pleši, pleši, medvede!" je klical Omar s pojočim glasom in venomer gledal zverini v oči. Sonakaj je udarjal na tamburin.

Pokorno se je postavil Efendi na zadnje noge in prestopal v krogu. Včasi je tudi malce poskočil in proseče sklepal mogočni šapi pred glavo. Nekateri gledalci so se smejali kosmatemu umetniku, večini pa se je hudo smilil njegov šibki mladi krotilec, ki je moral opravljati tako nevarno službo.

"Ah, siromak mali — da plane zver nanj in ga raztrga! Zakaj ne vodi medveda oni črni lenuh."

Grdo so gledali Angarja. Jamadar je sicer umikal pogled, vendar se ni dosti brigal za neprijazne opazke; po davišnji rakiji ga je mučila žeja in bolela glava. Od vseh strani so prinašali Omarju sadja in janjetine, mu tlačili darila za pas in v bisago. Pa tudi Sonakaj in Efendi sta žela obilo izpodbudnega priznanja in medved je veselo in kaj naglo pohrustal marsikatero sladko hruško.

Malone polovica ciganov se je poizgubila ob lesenih kočah. Moški so se ponujali za podkovače, živinozdravnike in poizkušali barantati s tovorno živino; ženske so prodajale posušena lisičja jetra kot izborno vraštvo zoper jetiko, lisičjo mast zoper ušesne bolezni in rdečkasto pijačo, ki vnema strastno ljubezen; vedeževale so le kristjanom, zakaj koran strogo prepoveduje prerokovanje; vsi pa so beračili in — gledali, kje bi se dalo kaj dobrega ukrasti.

Tako so se pomikali po krivih, ozkih uličicah med vrtovi do pokopališča in lične mošeje, krite s svinčenimi pločami. Izza vseh ogalov so lajali neugnani psi. Kar je prihitel grdogled grajski sluga in se postavil neznano ošabno pred cigane.

"Poberite se!" je kričal, kakor bi bil prvi gospod v Bosni. "Jusuf paša želi mir v Magiaju. Na polje!"

(Dalje prihodnjič.)

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA